

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 28 D'ABRIL DE 1911

Núm. 1687 ——— ANV XXXIII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ——— Atrassats: 20

PARAULES D'EN LLADÓ

« - Mientras cuente con la confianza de los mios, yo no abandono mi puesto. »

MUNICIPALES

Entre la família lerrouxista, lo ocorregut en l'avant-darrera sessió municipal ha donat lloc a un nou y fondo disgust.

La gent del partit està contrariada a no poder més, y a tal punt han arribat les coses, que fins els més pacífics y conciliadors treuen, aquesta vegada, foc pels caixals.

Les recriminacions y les censures dirigides a certs regidors augmenten de dia en dia, y els comentaris y les prediccions que's fan tenen, pera alguns senyors, ben poc de falagueres. Les ires dels lerrouxistes van principalment contra en Mir y Miró y en Serrallara, als quals la massa dels seus correligionaris acusa seguidament de *pasteleros*, quan no de deslleials o de traidors. En Mir y en Serrallara—ens deia un lerrouxista, parlant de les coses de l'Ajuntament—tenen una afició exagerada a nedar entre dugues aigües, refugint, per qualsevol motiu, les actituds francament obertes, y es de raó que tal comportament acabi. Se mostren, además, com a excelents professionals en l'art de tirar la pedra y amagar la mà, a l'hora que res tenen que envejar al més perfecte Patró Aranya...

Com se recordarà, el descontent del partit davant de la conducta y els procediments d'en Serrallara s'ha posat de manifest mils de vegades, alguna d'elles ben sorollosament per cert. Per la seva part caracterisa en Mir a la perfecció el tipo de l'etern dissident, incapas de lligar ab ell mateix. El seu procedir es de *cucó* més que d'home disciplinat; y d'igual manera que, contrariant l'opinió del partit, defensa an en Pérez a peu y a cavall y fa que a l'hora de votar surtin a ferho els innominats, estalviantse ell el comprometre's, mangoneja en l'assumpte dels kioscos, fent servir al pobre Casals de perfecte home de palla.

Lo que no té limits es l'odi ferotge, a mort, que professa an en Lladó y als regidors que'l segueixen. Lo passat ab l'espedit de consums ha creat entre ls dos bandos lerrouxistes una tivantor de mil dimonis y de tot punt insostenible.

Diuen que s'ha deixat al criteri d'en Lerroux el determinar quin dels dos escamots ha obrat ab arreglo a justícia, interpretant millor els sentiments y els desitjos del poble radical. No se sab quina serà, en definitiva, la paraula del quefe en aquesta qüestió que de tal manera ha arribat a encendre'ls anims, ni quines les mides que dictarà pera conjurar una divisió ja impossible d'amagar. Hi ha qui sosté que en Mir y en Serrallara no han obrat, en l'assumpte Pérez, tan a la lleugera com alguns suposen, y que en el fet de que en Janssens, en Casals, en Colominas y en Morales Pareja votessin ab els del davant, desafiant y tot les ires populars, la personalitat d'en Lerroux no hi es del tot extranya... Naturalment que la cosa es grossa, y que, per la seva mateixa magnitud, té a primera vista tots els caràcters d'un impossible... Però ja ens guardarem prou de desmentirla. La política y les conveniencies personals enclouen tals secrets..., tals coses se veuen de vegades...

Lo que no admet dubte es que en Lladó està furiós, disposat a jugar-se ab la partida el tot pel tot. Aquesta—diuen els qui el coneixen—en Lladó no la perdona. Y es inútil que als qui aixís parlen proveu de ferlos entendre que la derrota d'en Lladó no té res de particular, que ans be era cosa descomptada, y que ha passat, ab aquesta qüestió de consums, exactament lo que ab l'assumpte de les aigües y el de la Banda Municipal: que l'opinió ha fallat en contra.

La majoria de l'Ajuntament no té, als ulls dels barcelonins, el credit més insignificant. D'aquí que a l'escometre una reforma o intentar una innovació el poble's tiri al da-

munt dels seus autors, apreciand en els propòsits dels regidors la pitjor de les intencions. Nosaltres ho hem dit ja altres vegades. L'actual Ajuntament està, de fet, incapacitat pera menar a terme cap d'aquelles empreses que senyalen el pas d'una administració honrada, y a les quals s'arriba sols gradualment, de mica en mica, y quan han precedit a les mateixes una serie de millores que hagin servit pera consolidar el credit de la corporació.

Ens trobem, avui, en un punt en el qual se parla de les coses del Municipi, de les gestes dels regidors, ab un to despectiu y deshonorós com mai encara s'hagués fet. Al voltant de molts dels homes que seuen al Consistori s'hi ha aixecat una onada de suspicacies y rezels que cap ciutadà honrat fora capas de resistir. Per aquestes raons especials, el carrer ha baixat sensiblement, trobantse avui en una fondaria de la que's fa difícil aixecarlo. Y lluny de procurar el restabliment del seu credit polític y personal, en comptes de desvirtuar les acusacions que al seu damunt pesen, se diria talment que posen els regidors tot el seu empenyo en avalar la murmuració popular ab la seva conducta sospitosa.

Homes als quals no se'ls coneixen públicament medis de viure, y altres que compten, tot lo més, ab modestos passaments, gasten cotxe per tot dia, van de gatzara en gatzara, no deixen espectacle xic ni gros sense la seva presencia, emprenen viatges y excursions principescos, y, com aquell qui va a casa del llimpia-botes, entren y surten dels restaurants assequibles tan sols als poderosos...

Qui de tal manera's comporta, qui ha perdut tota noció del pudor, no pot, per més que s'esforzi, pensar en transformacions urbanes, millores y cambis de personal, que pendria el public per interessades, encara que fossin les mateixes dictades per la més santa y immaculada de totes les intencions.

JUST

No sé aont soc

Pera extasiarme davant un bon quadro; pera fruir les belleses d'un tros musical selecte; pera gosar en el teatre, jo voldria entendre de debò en art y literatura, però llegint les crítiques dels diaris y escoltant les opinions dels intel·ligents, m'acabo de tornar tarumba y no sé mai quan haig de llensar un jòh! d'admiració o quan tinc de fer una ganyota de fastic.

Vaig a veure els quadros d'en Sunyer y mentres l'un s'hi empipa fins a l'extrem de fershi a ganivetades, l'altre s'hi entusiasma de tal manera que veu a la tela una pila de coses que no hi són.

Ja estic escamat de pensar en alta veu davant lo que veig, perquè sempre l'erro. Si m'agrada un quadro de l'Enric Serra, me diuen que allò es neula; si no m'agraden els dibuixos del Smith, me tracten de retardatari; haviem quedat que les notes de l'Urgell eren tot poesia, y ara veig que hi arrufen el nas els que diuen que hi entenen.

Al teatre ja no sé què anarhi a veure. M'alaben *La reina jove* desde'ls diaris y'm diuen a cau d'orella que allò encara es Echegaray; llegeixo que *L'oncle rector* es una meravella y sento que diuen que allò es *Pitarra* sense els xistos; lo de cà'l Franqueza es dolent pera'ls de cà'l Codina y vice-versa.

Ab això de la música passa tres quartos del mateix. Vaig a l'*Orfeo* perquè m'agrada, y segons aont no puc dirho, perquè'm diuen que a l'*Orfeo* no més canten música de missa y *nois de la mare*; vaig al Liceu y m'asseguren que'n Pena

ens pren el pèl; m'agraden els *Molinos de viento* y si ho dic me miren ab menyspreu, y si pregunto, per no errar, que tal en Morera, l'un me'l posa sobre'ls nuvols y l'altre me l'enfonsa una miqueta més avall de sota terra.

Jo voldria alabar sense reserves totes les produccions artístiques y literaries de nostre renaixement. En conjunt ja estem conformes en que tot es admirable, però al parlarne en detall l'un mossega a l'altre, y apenes si queda reputació sencera.

Ja no sé aont soc. Confesso que ni en literatura, ni en música, ni en pintura, ni tan sisquera en *variétés*, hi entenc gran cosa, però volen dir que'ls que escriuen y disputen de totes aquestes coses hi entenen alguna cosa més que jo?

SILVESTRE ROQUEROL

DEL DIA

¡Quina fortuna!... Surto de casa, dono vinticinco passos y al girar el cantó, ¡plaf!... me veig an en Quiménez, el gran municipal Quiménez, que camina atrafegat, ni més ni menos que si anés a desempenyar una missió diplomàtica.

Com que'l conec a fons y sé que es home que, capejat a les bones, se rendeix desseguida, li barro dramàticament el pas y l'emprenc ab acompanyament de música.

—¿Dónde vas, mi querido Quiménez?
¿Dónde vas con ese aire traidor?

El brau municipal s'atura, m mira de cap a peus y'm contesta, sense immutarse:

—A cumplir un encargo muy serio que me ha hecho el alcalde mayor.

Y, naturalment, rompudes les «hostilitats» de tan agradable manera, ja hi som: jo vinga preguntarli, y ell vinga desembutxacar tot lo que sab... y algunes vegades fins lo que no sab.

—¿Cóm marxen les coses de la Casa Gran, Quiménez?

—Todo lo pistonudament que puede usted imachinarse. Aquello parece ya un campo de *foot-ball*.

—¿Per què?

—Porque todo se arregla á cóssas, y se arma allí cada *goal* que tiemblan hasta los catalanes ilustres de la galería gótica.

—Seran els vapors de l'estació, els efluvis primaverals...

—Yo no sé si son els vapors, ó los fluvios, ó las flavias. Lo que puedo asegurarle es que se ven por aquellas dependencias unos hocicos más largos... que me río yo de los de ese mammoth de pasta cuíta que los rechidors han puesto en el Parque.

—Quiménez, no *apoderemos*, no *apoderemos*...

—¿Aponderar?... Ya se conoce que no es usted asiduo de la Casa. Mire usted: ayer unos concejales se pegaron,

hoy otros se han pegado, y es ya casi seguro que mañana otros se pegarán.

—Deu ser perillós, doncs, tranzitar per aquelles sales...

—Perillosissim!... Como en el mundo siempre suelen pagar chustos por pecadores, á lo mejor ocurre que la efervescencia de un edil va á salpicar al desdichado que más ageno es al asunto.

—Pobres guardies!...

—¿Se ríe?... Pues para que usted lo sepa, un municipal amigo mío fué el otro día á una sociedad á asegurarse la

BABILONIA

—Reina Pura!... y quines coses anuncien, ara, els establiments!

vida, y le contestaron que tratándose de gente de la Casa Gran, ellos no pueden asegurar nada.

—¿Y de què ve tot aquet fandango?

—Ya puede usted figurárselo, hombre!... Es aquello que dicen en mi tierra: Casa sin harina, todo es mohína. Se han hecho tantas disbauchas, se ha maniobrado con tan poca aprensión, que, llegados al fondo del saco, han salido las engrunas.

—Y l'arcalde ¿què hi diu an això?

—El alcalde?... ¡Qué quiere usted que diga!... Como él tiene su modo de vivir conocido, y ni de los Consumos, ni del Matadero, ni de los Mercados, ni de los kioscos ha de sacar nada, mientras le dejen arreglar las carreteras donde se correrà la «Copa Catalunya», lo demás le importa, no un rábano, la mitad de uno de los más pequeños.

—¡Pero això no es ser arcalde!...

—¡Y què!... Cuando los rechidors no son rechidors, ¿cree usted que el alcalde tiene por su parte el deber de serlo?...

—Diu que lo de la portada d'aigües va per bon camí...

—Ya lo creo!... Usted no es fácil que jamás llegue á beber del agua que han de traer esos señores, pero otros... otros ya están disponiéndose para llenar su cántaro.

—¿Aont?

—En la hermosa fuente de la nómina. A manera de preludio, la Comisión desorganizadora al efecto nombrada ya ha pedido al Ayuntamiento 75.000 pesetas para montar una oficina consagrada exclusivamente á eso. Y como en las oficinas ha de haber empleados...

—Seran aquets els que's beuran les 75.000 pessetes.

—Ni más ni menos. Es decir, seguramente serán más, porque en cuanto se acabe ese primer pedido, harán otro, y luego otro, y así sucesivamente.

—Be!... Això són suposicions vostres. A l'Ajuntament hi ha l'esquerra que, quan el moment sigui arribat...

—Cuando el moment sea arribat, l'esquerra como la dreta y como la colla del mitg, pedirán su parte en el reparto de... cántaros, y la fuente del agua—del agua que no vendrá nunca—rachará pura, abundante y cristalina para todos.

—Quiménez, sou escandalosament mal-pensat.

—Sigo el consejo del adachi: Piensa mal... Pero...

Aquí l'eloqüent municipal pega una ullada al rellotge.

—¡Demontre!... Y el alcalde que me ha ordenado que fuese trotando... No puedo entretenerme más...

—Però, be: ¿aont aneu? Digueumho, home, que no ho faré correr.

—Hoy ha de haber sesión, y sabiendo el señor marqués la tesitura en que vendrán los concejales, quiere estar prevenido... y me manda á la droguería...

—¿A què?

—A encargar que sin pérdida de tiempo traigan un hec-tólitro de árnica...

Y saludantme ab noble majestat, en Quiménez gira quí y segueix apressuradament el seu camí.

MATIAS BONAFÉ

DE MATINADA

—Com es que van tan escorreguts tots aquets senyors?
—No ho veus, dona?... Es que surten d'un cine immoral.

□ □ ————— □ □ ————— □ □

El gran diari

Tots hem quedat en que *El Progreso* es el diari més fresc que hagi sortit mai de les prempses. Tot-hom sab la... serenitat ab que estampava les més formidables mentides, les més escandaloses falsificacions. Sembla talment que'ls seus redactors hagin perdut el *sentit de la veritat*. Ells mateixos ja no distingeixen la veritat de la mentida.

El nom de *Gazeta Oficial del Celest Imperi*, ab que's designa humorísticament a *El Progreso*, no arriba a donar idea de les qualitats informatives del portaveu llerrouxià. Perquè si a la Xina existeix, com es de suposar, una *Gazeta Oficial*, aquesta no deurà cometre contra la veritat els quotidians y greus atacs que comet la fulla del carrer de Ponent. Cal, doncs, no ofendre a un periodich y a uns periodistes xinescs, que potser son models de veracitat.

Aquets dies, ab motius de les baralles dels regidors del titulat partit radical, *El Progreso* es una delícia. Els regidors d'en Lerroux se combaten y recriminen en plena sessió consistorial; en el moment de votar, se divideixen; al carrer el *pueblo* esbronca als que no fan bondat; a Cà la Ciutat els dels dos bandols se omplen la cara de cops de puny...

Doncs be: aquí teniu *El Progreso*, que, ab la major serie tat d'aquest món, afirma que no hi ha cap divisió entre'ls regidors radicals del municipi y proclama al partit *unido y fuerte*.

Pera acabarho d'arreglar, després de proclamar *El Progreso*, ab lletres de mitg pam, l'unitat y la fortaleza del lerrouxisme barceloní, les emprèn ab l'Unió Federal Nacionalista Republicana. Tot just quan s'han esvaït en aquesta els perills d'escissió, quan la joventut de l'Esquerra's mostra unida en un mateix entusiasme, quan el banquet a *La Publicidad* resulta, no una declaració de guerra, sinó un tractat de pau, surt el diari *autonomista de Unión Republicana* (encara?) y ab crits de joia y paraules tretes, com de costum, de les escombraries, fa saber als seus incomparables lectors que'l *Puf* està dividit, fet a trossos, agonitzant.

El fenomen es meravellós. Que'ls lerrouxistes se piquen les crestes, s'esgarrapen, s'insulten y 's bofetegen? El partit radical està unit, es més fort que mai y viu en la més perfecta y fraternal armonia... Que'ls esquerrans fan actes d'unió, y s'estrenyen les mans, y 's preparen pera crear un gran casal comú? L'U. F. N. R. se trenca y s'enfonsa... *El Progreso* ho diu. El diari ho porta.

Es innegable que està llegítimament adquirida la fama de mentiders que'ls redactors del diari lerrouxista tenen. Agafant a l'atzar un número qualsevulga d'*El Progreso* y fent una creu en cada lloc ont hi hagi una mentida, una falsetat, l'acreditada fulla pendria l'aspecte d'un cementiri. Quasi be hi hauria més creus que ratlles.

Però un amic nostre sosté sobre això una teoria que mereix esser esmentada. Diu que'ls redactors d'*El Progreso* no son precisament uns mentiders: són uns tranquils.

Tindrà raó l'amic?

WIFRED

...Y VA BOLA!

Sobre la crisis de Teatre, encara.

Després de l'aixeribiment del «Principal», ab motiu del justificat y sorollós exit de *La reina jove*, sembla una tonteria tornar a sortir ab la crisis dels nostres teatres. No obstant, creiem que se n'ha de parlar. En primer lloc, perquè ja fa dies que no n'haviem dit res y els llegidors ja agonitzaven d'impaciencia; segonament, perquè una flor no fa estiu, y encara que la perfumada y ufanosa flor d'en Guimerà valgui per tota una primavera, lo probable, lo quasi segur es que, desfullat aqueix capoll, tornarem a estar com estavem, tornarem a la nyonya y a l'ensopiment, fins que vingui una altra *Mare*, uns altres *Vells*, una altra *Corte de Faraón*, o una altra *Reina*, vella o jove, que'ns tregui la sòn de les orelles.

Y es que la veritable causa de la decadencia actual de la senyora Talla, millor dit, la única causa de la

falta de public en els nostres teatres, y ja no'ns referim sols als catalans, sinó a tots, encara no l'ha dita ningú. Els que la saben, no l'exposen per por; els que l'ignoren, no la diuen per això, perquè no la saben. Y aixís estem, y aixís estariem fins al jorn expiatori, si no fos un amable suscriptor que'ns escriu posant el dit a la llaga. Aquet benemerit ciutadà sí, que l'ha endevinada: «—La crisis teatral barcelonina—diu—se deu únicament a la competencia; la competencia constant, sorda, baixa, *solapada*, que les societats, els circos, els casinets, tota mena d'entitats, fan als teatres seriosos. A Barcelona no hi ha ateneu, ni centre, ni casal public o particular que no tingui el seu escenari, que no fassi la seva comedia. Y la cosa es raonable: si a cada partit, a cada agrupació, a cada capelleta hi fan la seva funció y hi donen el seu espectacle, ¿quina necessitat tenen, els veïns, de mudarse, de sortir de casa, de perdre nits y de gastar diners pera anar a divertirse?»

Y, com a prova de *mayor abundamiento*, l'amable suscriptor ens acompanya un retall d'un periodíc desconegut que, segons el comunicant assegura, se publica en la *ciudad anárquica*:

Diu aixís, el recorte:

«DIVERSIONES PUBLICAS

»GRAN TEATRO DE CA LA CIUDAD.—Hoy y todos los días:
El ladrón, de Bernstein, y la pieza *Campi qui pugui*.

CARACTER FERM

—Sol, en la 'Comissió de Consums?... Millor!... Ara podré apagar d'una vegada la meva sed... administrativa.

DE PAS

Indis de Joló (Filipines) que, contractats pera exhibirse a París, han estat unes hores a Barcelona.

» VARIETÉS (Josepets).—Esta noche: última de *L'aventurier* y primera de *Un home a l'aigua*.

» COMITÉ DE DEFENSA.—*Els hipòcrites*, y el quadro impresionista *El corb*.

» GRAN TEATRO DE LA LLIGA.—La divertida comedia electoral *La pesca dels llagostins*, empezando la función con la película inmoral de gran éxito *Pantalones abajo y faldas arriba!*

» CASINO BOLADERES.—Hoy, mañana y siempre: *El rei y La reina vella*.

» SALÓN FOMENTO DEL TRABAJO NACIONAL.—Todos los días, secciones de 7 a 11. La zarzuela que da más dinero: *La marcha de Cádiz*.

» ORFEÓ CATALÁ.—El drama histórico *Los segadors* y el diálogo *Poruga*.

» ATENEO BARCELONÉS.—*La vida es sueño* y *Els savis de Vilatrista*.

» SALÓN ESPERANTISTA.—*El daltabair*, por el eminente Zamenkoff. Intermedios por el ilusionista Pujulá.

» CASA DEL PUEBLO.—*Il crepuscolo degli Dei*.

» CÍRCULO DEL LICEO.—*Entre bobos anda el juego* y *La butifarra de la llibertat*.

» TEATRO TRADICIONALISTA.—Hoy no hay función, para dar lugar a que descanse el primer actor señor Solferino.

» SOCIEDAD ECONÓMICA DE AMIGOS DEL PAÍS.—En ensayo, la pantomima en muchos cuadros *Los españoles en Africa*.

» ASOCIACIÓN DE LA PRENSA DIARIA.—Hoy, *Toreros d'hivern*, y la pieza *El traje de luces*.

» CLUB BARCELONA.—*El desdén con el desdén* (de gran éxito en Bilbao) y el juguete *Genit y figura*.

» TEATRO BRUSI.—Cerrado, por éxito.

» CINE EL PROGRESO.—La emocionante película *El esclavo de Siracusa* y la muy divertida *Los corderitos*.

» UNIÓN CATALANISTA.—*Los puritanos* y *El chaleco blanco*.

» JUVENTUD CONSERVADORA.—El famoso vaudeville *Pasti-*

lles Hèrcules, y la pieza *Los setemesinos*.

» UNIÓN FEDERAL NACIONALISTA REPUBLICANA.—Hoy y todos los días: *El somni de l'ignocència*.

FRA NOI

En el nostre petit Parlament

Sessió municipal de l'altre dijous.

El regidor lerrouxista senyor Domènech, interrompent al senyor Monegal, que està enraonant sobre el famós assumpte dels Consums:

—La nostra moralitat no deu posarse en dubte.

El senyor Monegal:—Però ¿que'n dubto jo?

Ens sembla que en la resposta del regidor de l'esquerra no hi va brillar tota la galanteria a que es acreedor el senyor Domènech.

—No—havia d'haver dit el senyor Monegal:—Sobre la moralitat y sobre altres coses dels lerrouxistes no crec que hi hagi ni un sol barceloní que tingui dubte de cap mena.

Un altre episodi de la mateixa sessió:

El referit senyor Domènech (encarantse ab el senyor Marial):

—Vos sou un xerraire.

El senyor Marial (dirigintse al senyor Domènech):

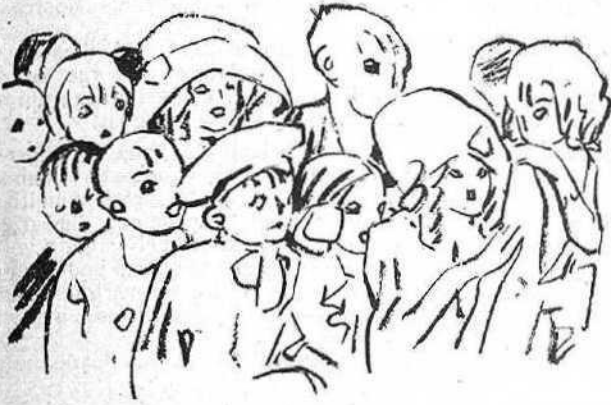
—¿Què dieu?

—Que sou un xerraire.

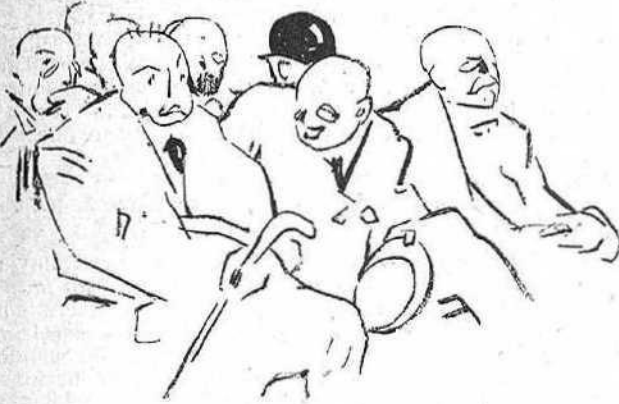
—Vos no ténieu modus pera seure aquí.—

¿Veuen? En aquesta ocasió, el qui no estigué a l'altura de les circumstancies va ser el senyor Arcalde.

PUBRICS DE «CINE»

El de les 4 de la tarda.

El de les 7 del vespre.

El de les 12 de la nit.

Davant d'un espectec de paraules tan viu, ¿qui no li feia proposar la celebració d'un banquet a la *Maison Dorée* o al Tibidabo?

Era la millor manera de restablir la pau.

Darrer fragment de la repetida sessió, y prou.

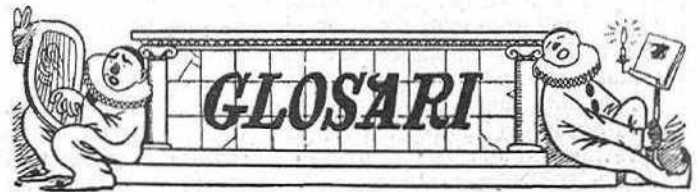
El senyor Lladó:—Aquí's dona el cas de que cada dia se'ns digui lladres!... A mi se m'ha dit lladre!...

Insistim en lo mateix, senyor marquès de Marianao: va estar vostè badant de la manera més llastimosa.

S'imposava, s'imposava la proposició del banquet.

En moments graves com aquells, no hi havia altra solució.

MITO

EL PRIMER BARRET DE PALLA

Ja fa dies que ha sortit al carrer el primer barret de palla d'aquest any.

El glosador evoca avui, ab una tendra emoció, la seva gracil silueta, el seu aire primaveral.

Era un jorn de festa. Va apareixer rumbós, alat, triomfant, en plena Rambla de Canaletes, entre el «Continental» y «El Globo».

L'amo del barret, el qu'il duia, un home com els altres, d'edat indefinida, de corbata verda y sabates enllustrades, ningú sabia ont anava ni d'ont venia. Y la veritat es que lo únic que del subjecte interessava era'l barret, aquell barretet de palla envernissada que lluia al sol de la Primavera com una margaridoia solitaria, aquell sombrero nou de trineu que's movia ab graciosa indolencia, com el vol d'una papellona al despertar.

Qualsevol diria que'l primer barret de palla ha de mostrar-se tímid, vergonyós; que, al sortir de casa pera inaugurar la temporada, ha de passar escorregut per les acerres, fugint de l'esguard impertinent dels mascles y del somris picaresc de les femelles... Doncs el «nostre» barret de palla, damunt la testa vulgar d'aquell home com els altres, hi anava ple d'orgull, radiant, a la gargè, desafiant als nostres barrets de feltre ab insolenta posa.

Pera'ls esperits veements, pera les ànimes xardoroses, pera'ls que estimem, ans que tot, la vida fecondant, l'alegria de la llum, la saor, la plenitud de la Natura, es una forta delícia el contemplar les evolucions ciutadanes del primer barret de palla que, impacient y joganer, surt a alegrar les nostres vies públiques.

El glosador saluda, corprès, a l'herald de les festes majors, al rei de les tardes de la torre, al precursor de les mosques, a la prenda que'ns parla de tramvies oberts, d'escots femenins, de Jocs Florals, de Corpus y de maduixes a bon preu.

XARAU

L'estètica es lo principal^(*)

En el *Glosari dels Cronistes*, de l'*Heraldo*, ha disertat en Cristofol de Castro, l'espíritual, l'erudit, sobre l'art del toreig, calificantlo, molt encertadament, de transcendent y patriotic. En Cristofol de Castro enlaira, després, ben amunt l'estètica de la festa, deixant sentat que lo que la generació actual califica de competencies — *Bomba*, *Gallo*, *Pastor*, *Machaco*— altra cosa no significa, en el fons, que'l ressorgiment esplendorós de les devocions estètiques taurines.

Del fet se'n felicita l'articulista y ens en felicitem nosaltres. Tenim una festa y una estètica nacional, diu en Cristofol de Castro. Y això, que aparentment sembla no tenir cap im-

(*) Enemics irreductibles de les corrides de toros, la gracia ab que en *Murulla II* defensa els seus punts de vista fa que li cedim un lloc en aquestes columnes. -N. DE LA R.

portancia, equival tant com comptar ab un patrimoni. Afirmar després que'l gran motor de les nacions ha sigut, es y serà l'estètica, superior, mil cops, a les idees científiques y filosòfiques de caràcter marcadament universal.

En resum: que un *pase de pit* donat per en *Machaquito*, una estocada del Pastor, les filigranes del capot d'en *Gallo* o l'averiguar si el *Bomba* s'obre o no s'obre de cames més de lo que'ls canons prevenen, ens ha de preocupar y tenir més ab cuidado que'l respecte de l'acta d'Algeciras o les baralles dels regidors.

Fa prop d'un any que, tornant pels furs de la veritat, vaig refutar alguns conceptes que un estimat company—sempre discret, però un bon xic injust en aquells moments—va estampar en aquestes planes a propòsit del toreig.

Feia constar l'articulista en el seu treball, objecte de la meua rèplica, que la festa nacional l'aborria, que'l cansava extraordinàriament. D'aquell dia cap avui ha plogut algunes vegades, el món ha donat bastantes voltes, y jo, que, com allavors, segueixo comptantme encara entre'ls qui *no se'n deixen perdre cap*, he vist ab complacència un espai del *tendido de sombra* ocupat pel company de referència, a qui feien costat, per cert, altres amics estimats del catalanisme dels quals no m'es lícit dubtar.

Vinguen, doncs, corrides de toros, que en Gaona no tardí a posar entre nosaltres càtedra de les seves famoses veròniques, y lo demás són trons.

Y estiguin segurs de que a poc que deixin els periodistes de ficarshi pel mitg, no podran menos que resultar altres tants èxits.

MURULLA II

LICEO.—Diumenge a la nit va acabar-se el primer cicle de la grandiosa obra de l'immortal Wagner. Sos adeptes, que cada dia són més nombrosos a Barcelona, poden donar-se per ben satisfets de l'interpretació que aquesta vegada ha obtingut la tetralogia. Per lo que toca a la presentació escènica s'han corregit una pila de defectes que l'any passat a ningú van passar desapercibuts. En *L'Or del Rhin* s'ha estrenat una nova decoració d'en Junyent d'un efecte extraordinari; llàstima que la primera, que representa el fons del mar, no hi hagi manera de fer-la també nova y no's procuri que les ondines no produeixin aquell efecte de barrallons, que treu tota l'il·lusió.

Cantant s'hi han distingit, en primer lloc, en Borgatti, quina superba creació del *Siegfried* fa que aquest bon artista sigui avui el millor intèrpret del gran hèroe llegendari; en Masini Pierali que'ns ha servit un *Wotan* molt superior a tots els que havíem vist, y la senyora Kaftal, que viu materialment la *Brunhilda* y ab la seva arrogant figura y hermosíssima veu, li dona una majestat extraordinària. A la senyora Ruskowska ja l'any passat li ferem la justícia que sens dubte's mereix. La senyora Verger també estigué molt acertada en els ingrats papers que se li han confiat.

Els artistes encarregats dels papers de *Fafner* y *Donner*, quals noms no recordem, immillorablement de figura y de veu.

Fins aquí els elogis, perquè'l senyor Mauncci, que s'ha encarregat dels papers de *Loge* y de *Sigmond*, ab prou feines se n'ha sortit, y el *Mime* d'aquest any, que fa el senyor Algos, no té ni punt de comparació ab aquell tan matisat de detalls que'ns feu el que l'interpretà l'any passat; l'Alberico, sense esser una gran cosa, es més artista y diu millor.

El nostre paísà Segura estigué be de veu en el vianant del cap-vespre, però excessivament fred y encarcerat.

Les filles del *Rhin*, desafinant a estones, però esperem que's corregiran.

Els chors, dies de tot.

A qui hem de tributar un elogi sincer y merescut es al gran

mestre Kaelher, que ha donat a tota la tetralogia un segell de grandiositat y serietat alabat per tothom; aquella marxa fúnebre del *Capvespre* produí una impressió inesborrable. Nostra felicitació.

El bon public de Barcelona anant al «Liceu» els dies de torn impar y no ananthi els de par; això vol dir que hi van uns dies sí y altres no perquè està de moda; si fos moda no anarhi cap, no hi anirien mai. ¡Quina vergonya y quin mal gust!

PRINCIPAL.—Per ara's cotisa molt alt el paper de *La reina jove*. L'empresa està satisfeta perquè creu que'ns en anem a les 50 o 60 representacions. Inutil dir que ho celebrariem moltíssim.

Cal consignar com a notes de la setmana que dimecres se celebrà el benefici de l'eminent Maria Morera ab un ple a vessar. El public hi acudí enllepolit ab el programa que no podia ser més suggestiu: *La reina jove* y *La reina vella*, una veritable batalla de reines que valgué molts aplausos a la beneficiada, a qui felicitem desde aquestes columnes.

—Pera'l vinent dimecres està anunciat el benefici del notable y vetarà actor senyor Goula.

ROMEA.—Ahir, dijous, degué tenir lloc el benefici del primer actor, director y empresari Pere Codina ab un programa triat y bastant assortit: *L'abella perduda*, d'en Vallmitjana; *La morta*, d'en Crehuet; *Juventut*, de l'Iglesias; *Mestre Olaguer*, d'en Guimerà; y *L'alegria que passa*, d'en Rusiñol. El renom de les produccions y les simpaties ab que compta l'artista eren prou garantia pera esperar un èxit y una bona entrada.

—Hi ha qui diu que s'estrenaran molt aviat *La verge del mar*, d'en Santiago Rusiñol y *El nen de les closes*, d'en Morató...

Altres asseguruen, en cambi...

Lo millor es donar temps al temps y no fiarse de les males llengües... ni de les bones.

TÍVOLI.—S'han reproduït ab èxit per la nova companyia de sarsuela y opereta les celebrades *Flirt pensión*, *San Juan de Luz*, *Las campanadas* y *El barquillero*. En la primera, com a novetat s'hi ha afegit un número de gran efecte que mereix veure's. Ens referim a les *Fuentes luminosas*, esplendí surtidor a l'escena, ab molta aigua y gran varietat en les combinacions de llum y de colors. Ha causat admiració a tots els publics, y el nostre no es d'estopa... què dimoni!

—Pera avui, divendres, s'anuncia l'estrena d'una opereta en dos actes, *El dirigible*, ab música del mestre Luna.

NOVEDADES.—*La rencontre*, drama de Pierre Borta, es una de tantes obres a base d'adulteri y ab solució de divorci a que'ns tenen acostumats els francesos. Y val a dir que, apart d'alguna culminant escena que denota una trassa ferma en el construir, no té gran cosa més de recomanable *La rencontre*.

La Cecília Sorel es una actriu de gran distinció que no's mou a l'impuls d'una febre genial, però que sab dir ab intenció, que matisa y que, si no encarna, no desencana. Vesteix ab elegància, té gust artístic y es bonica; ¿què més vol una senyora pera l'èxit d'una *tournee*? El seu company, Grand, es un seriós actor molt notable que l'ajuda perfectament, y els altres completen el quadro que resulta bastant armonic y capaç pera uns conjunts esplendids.

De *L'Aventurier* y de *Sapho*, no tenim temps pera parlarne. Ho farem la setmana entrant.

ELDORADO.—Molt ben presentat, sobre tot per lo que toca a vestuari, ens ha servit la companyia italiana de l'actor Garavaglia el poema dramàtic d'en Moschino *Tristano e Isolda*. Es una obra poètica de gran volada, plena de subtilsades de llenguatge y de gran lluitament pera dos artistes; una tragedia sols en el fons semblable a la concepció wagneriana, però que, com aquella, commou y sugestiona per la grandesa heroica y el devassall d'amor y de desinterès dels seus protagonistes. El senyor Garavaglia ha donat ab ella una nova prova de les seves extraordinàries aptituds pera'l gènere tragic; de figura, d'expressió, de dicció y de moviments arriba en ella al punt més enlairat de lo que l'art reclama. En el segon acte, particularment, en l'original y vibrant escena del boig fingit, estigué fet un colós, ratllant en lo sublim. La senyoreta Teldi molt be, y sempre posant la deguda emoció al gest y a la paraula. Llàstima que'l public no respongui als esforços dels admirables artistes. Y què burros que són els senyors de Barcelona, Mare de Deu!

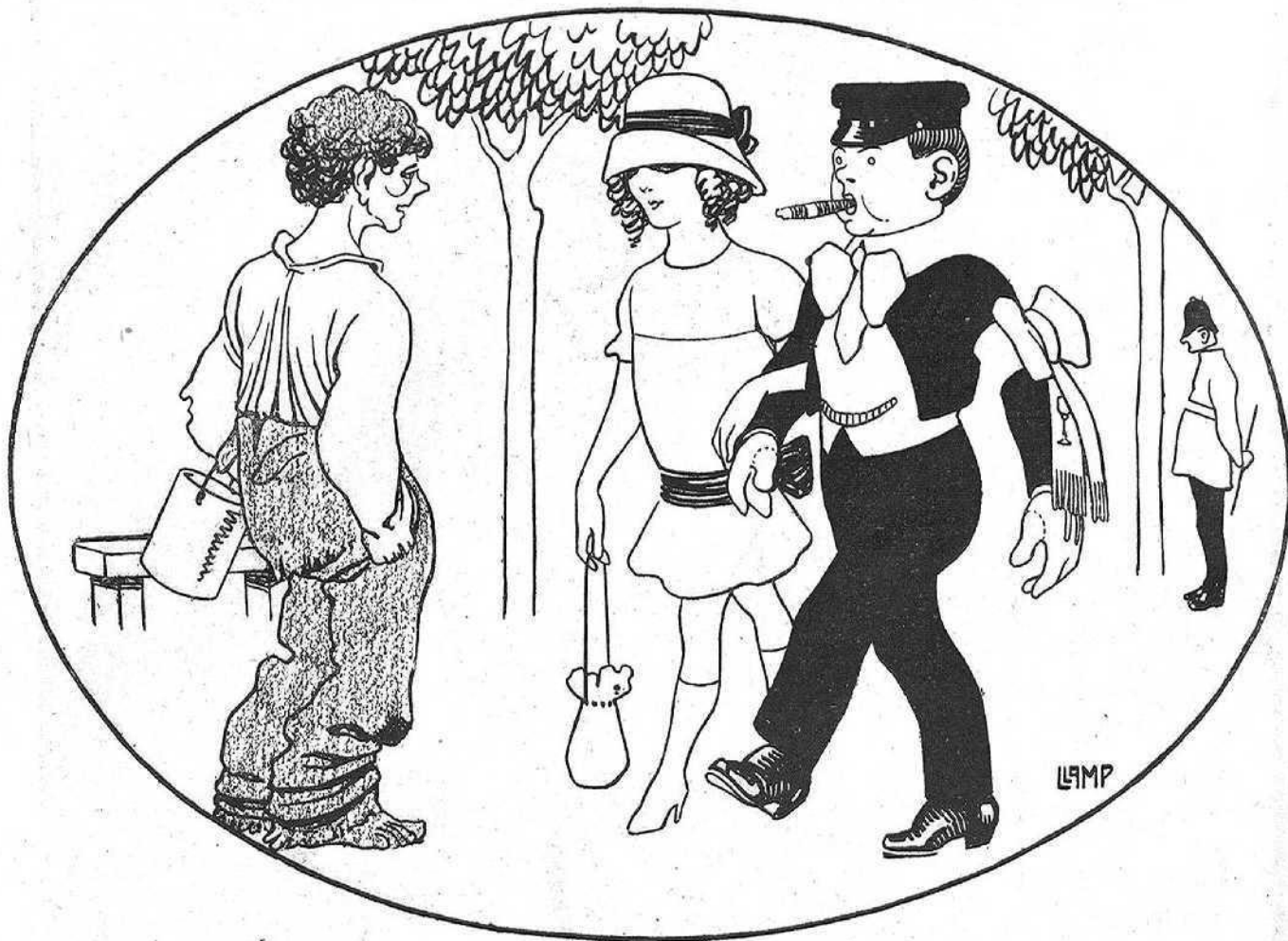
—Les dues representacions d'*Amleto* varen donar al gran Ferruccio dos nous triomfs pera afegir a la llista inacabable dels seus èxits.

—Pera aquesta nit s'anuncia l'estrena de *L'Alcalde di Zalamea*, la genial obra de Calderón, degudament arreglada a l'ita-

UN EXIGENT

—Sí, senyor, sí; trenta set camareres hi servim en aquet cafè...
—Be, sí, però ane mi no n'hi ha cap que'm serveixi.

LA COMUNIÓ ALS 7 ANYS

—Tan petit y ja fumes y ja tens xicota?
—Què vols dir, petit?... Ja he fet la primera, jo; y en aquet món tot es comensar!...

lià. Veïam si també ens hi trobarem en família els trenta o quaranta de cada nit...

NUEVO.—La darrera novetat consisteix en l'estrena d'*El pueblo de Peleón*, parodia de *La corte de Faraón*. La caricatura resulta ben ensopagada y el diàleg es molt graciós, per lo qual el public tingué a be demanar el nom dels autors.

L'interpretació, bona.

—Aquesta nit, si no's presenta cap destorb, anirà la primera representació d'una sarsueleta nova que porta per titol *La tarjeia postal*.

APOLO.—Dimecres tingué lloc, ab molta concurrència, la funció en honor del senyor Oliveros, representantse el seu drama *La cortesana y Corte y cortijo*.

—Ahir, dijous, degué estrenarse l'obra dramàtica en cinc actes *El hijo de la marquesa*, original del senyor Pou de Barros. Si n'arribem a sapiguer alguna cosa, els ho comunicaré.

COMICO.—*Los viajes de Gulliver*, sarsuela còmica de gran espectacle, va deixar mitjanament satisfets als *morenos*. Veritat es que, fòra la presentació, que s'ha de confessar que es molt acceptable, lo demés no mata.

CINE IDEAL.—Dissabte passat s'inaugurà aquet nou cine, instalat a la Granvia, entre'l Passeig de Gràcia y la Rambla de Catalunya. Es de gran capacitat, elegant y còmode. Diàriament estreno de películes, ab material a l'altura dels millors. Ho dic perquè'm consta y qui no ho vulgui creure que ho vagi a veure.

L. L. L.

ESQUELLOTS

QUE'ls comerciants a l'engròs naps, que la *Sebera barcelonesa* cols, que'ls carnicers xirivies, que'ls transports rabes frengits, lo cert y positiu es que a Barcelona s'ha apujat la carn, y que, del modo que's presenten les coses, més facil serà que la puja s'agravi el millor dia que no pas que'ns portin els filets a casa a meitat de preu y cuidadosament embolicats ab paper de seda.

Entre'ls diversos litigants que intervenen en aquet galimaties ¿qui es el que té raó?

Impossible averiguarho. Lo unic que desde ara pot assegurar es que, sigui qui sigui el culpable del present conflicte, el qui en primera, en segona y en última instancia pagarà les costes del plet... y l'aument de preu de la carn es el public.

**

Si a Barcelona hi hagués Ajuntament—s'entén, Ajuntament digne d'aquet nom—la llum indubtablement se faria, y les coses, encaminades per un bras ferm cap al camí de l'equitat, serien lo que han de ser y no lo que volen que siguin quatre *frescos* que juguen ab la nostra ciutat—perquè saben que poden ferho—com jugarien ab una criatura indefensa y abandonada pels seus protectors naturals.

Perquè—aquesta es la part més *divertida* de la broma—mentres aquí no's parla d'altra cosa que de la puja del bestiar, de

l'escassès del bestiar, de les dificultats de proveir-se de bestiar, *La Correspondencia de España* publica una carta de la Corunya aont s'hi llegeix aquesta afirmació estupenda:
«En la prensa gallega puede leerse desde hace días la noticia siguiente: *En la feria celebrada últimamente en... el ganado vacuno se vendió con baja.*»

**

Si a Barcelona hi hagués Ajuntament...
Però aquesta es, en realitat, la nostra desgracia.
A Barcelona, diguin lo que vulguin aquets trenta o quaranta senyors que juguen a concejals, d'Ajuntament no n'hi ha...

□

AVI celebra junta general la Lliga del Bon Mot.
Entre altres acords diu que'n pendrà un de transcendental. El de suplicar als clubs sportistes que s'abstinguin de jugar al Foot-Ball, o que, si hi juguen, ne diguin una altra cosa.
La benemèrita Lliga ha decidit això en vista de que són molts els joves lluits que no saben encara pronunciar degudament la parauleta anglesa.

□

EL divendres, es dir, l'endemà de la famosa sessió municipal dels escandols, un diari manifestava que havent dimitit tots els individus que figuraven en la Comissió de Consums, menos el president, dita Comissió quedaria formada pel senyor Lladó y Vallès, sol.

Y afegia:
«Sonen els noms dels senyors Domenech, Vinaixa y Figueras pera reorganisar la Comissió.»
¿Pera reorganisar-la, precisament?

*Si es broma, puede pasar,
pero á tal punto llevada,
fora qüestió de posar
el lexic a la bugada.*

Perquè seria una prova evidentíssima de que l'antic sentit de les paraules ha quedat bastant confós.

□

UN telegrama de Fez:
«Els establiments de comers han sospès les operacions. Les carniceries estan tancades. Falta carn.»
¿Falta carn?... ¡Y ara!...
No serà pas perquè allí no *matin*.

□

DE la mateixa procedencia:
«Les tribus que sitien a Fez estan empenyades en que'l Sultà els entregui el cap del gran visir.»
Y sembla que això es totalment impossible.
Perquè'l gran visir ja fa dies que l'ha perdut, el cap.

□

DONYA Maria Cristina ha respost a l'invitació de l'Arcaldia dient que no pot venir a inaugurar l'Exposició.
Ara figurinse, imagininse el gran sentiment ab que s'haurà rebut la negativa.
—Sentiment per part d'en Marianao, que es monarquic y testa coronada...—diran vostès.
—No, senyors; sentiment per part d'en Serraclara, que es demòcrata y republicà.

□

TOTHOM sab que lo millor dels voltants de Barcelona es Vallvidrera, y que lo millor de Vallvidrera es la Plassa, que serveix de mirador.

Doncs aquest mirador, que es la joia de l'hermosa barriada sarrianenca, y que, desgraciadament, ja fou enlletgit fa temps per un edifici que li tragué bona part del seu encant, ara està a punt de ser desfigurat per complert gracies a la mala pensada d'un propietari, qui, desestimant una indemnissació molt raonable y fent el sord als pregs de tothom, intenta aixecar una altra casa que acabarà de tancar tota la admirable perspectiva.

L'ESQUELLA, que ha sigut sempre defensora de les bones causes, afegeix avui el seu humil ressò de protesta al clam unànim de justa indignació per l'atentat del mirador de la Plassa Verdaguer.

—Me semblà, noia, que la teva falda-pantalón ha donat el cop, perquè veig que tothom te mira... y riu.

—Abans d'aquesta festa d'aviació, ¿que no podríem aclarir els comptes d'aquella?

Amunt y crits, veins de Vallvidrera!
No oblideu que'ls pobles montanyencs han de fer com les noies maques, que valen per la seva hermosura. Els ha d'agradar *tenir miradors*.

□

EL dissabte va inaugurar-se un cine situat entre'l passeig de Gràcia y la rambla de Catalunya.

Un francès, segurament foraster, s'aturà a contemplar la fatxada del nou establiment, mentres nosaltres també ens la miràvem, y ens va preguntar si allò era la *Morgue*.

(La *Morgue*, com sab tothom, es un edifici especial que hi

ha a París y a altres poblacions de Fransa, que serveix de diposit judicial de cadavres.)

Naturalment, vam contestarli que no.

Però, *interiorment*, varem pensar que la seva pregunta no era, tan mateix, cap desatino.

¡La *Morgue*!... No va mal...

□

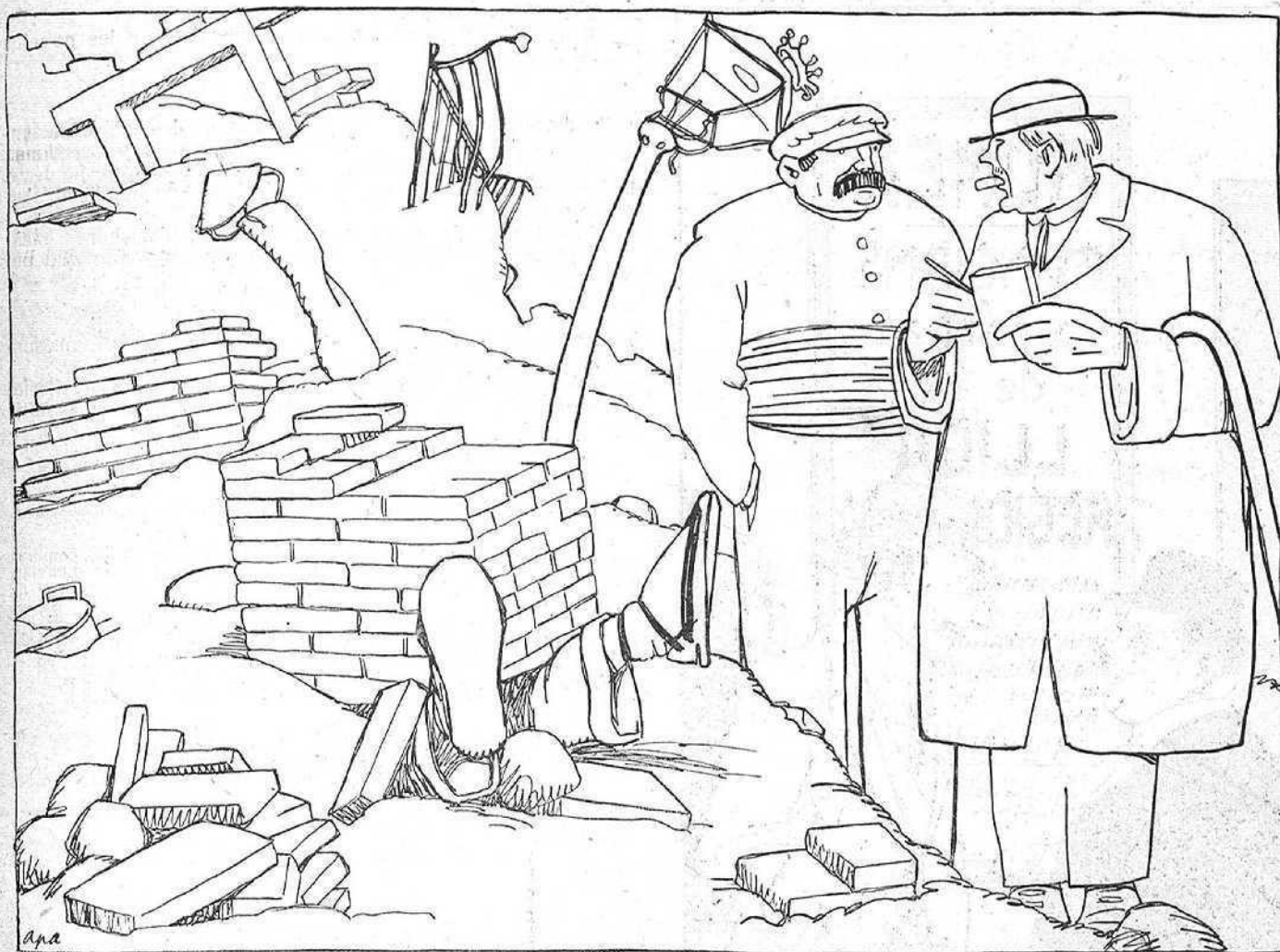
EN un circ de París s'anunciava l'aparició de un cèlebre gimnasta d'aquets que juguen dalt de la maroma.

A l'hora convinguda, el funambulesc artista no s'havia presentat encara, y com fos que la casa passava per tot menos per tornar els quartos, davant del formidable esvalot del públic, el

CAMI DE L'ESTACIÓ

—Tot prenentme la maleta,
«Vol que li porti?» 'm diran...
Y jo'ls respondré: «No, gracies,
que a dintre hi porto cacau.»

DERRUMBOSIS

—Voleu dir que aquets desprendiments de parets són conseqüència dels darrers aiguats?

—No'n dubti... Ja ho diu el refrà: «De aquellos lodos vienen estos polvos».

representant de l'empresa va dirigir-se al famós violinista Yssaye, que ocupava un lloc entre'ls espectadors.

—Per l'amor de Deu, tregui'ns d'aquet compromís.

—Jo?—va fer el gran virtuós del violí. ¿Què vol que'ls hi fassi, jo?

—Vaja, home,—respongué l'esverat representant—no fassi el modest... Ja ho sabem que vostè es una especialitat en els treballs de corda!...

□

Ja ho deuen haver vist, eh?

L'Ajuntament se gasta 35 mil pessetes en paper d'escriure. Set mil duros de paper pera les oficines, la major part del qual servirà pera extendrehi les nòmines.

Quan ens topem ab algun escrivent de Cà la Ciutat serà qüestió de preguntarli:

—Escolti y dispensi: Que escriuen en paper de banc, vostès?

□

GEOGRAFIA còmica.

D'un diari local:

«Tanger.—S'espera un creuer holandès que recorrerà Casablanca y la regió de Chauia.»

Aquet creuer, per lo que's veu, deu ser un barco anfibí, o com si diguessin *navo-terrestre*.

Ens agradaria que, una volta estarà llest d'allí, vingués a ferros una visita a nosaltres.

En tal cas, l'anunci de la seva arribada deuria redactarse d'aquesta manera:

«S'espera un creuer de nacionalitat holandesa, que recorrerà Barcelona y la comarca del Vallès.»

Y fins seria possible que algun diari anyadís:

«L'Ajuntament pensa obsequiarlo ab una excursió a Montserrat.»

□

Còm?... ¿Què?...

«Per no reunir les condicions degudes, el governador ha manat tancar el Cine *Modelo*, del carrer d'Aragó.»

¿Qui ho entén això?

Si el *Modelo* no tenia condicions, ¿de què diable seria *modelo*?

¿De cinematògrafos mal instalats?

□

L'altra tarde's passejaven per les Rambles dues xines autèntiques vestint els típics trajes dels seu país.

Tot veientles passar, dos tranquils sostenien aquet diàleg:

—Jo no sé si vindrà o no vindrà, el rei; però a mi ja'm sembla sentir la marxa-real.

—Què vols dir?

—Home, mira... *Xina... Xina...*

□

UNA deixa.

S'assegura que un acaudalat fabricant, que va abandonar la pallofa no fa gaire, ha cedit en testament un gran parc a Barcelona.

HOSPITAL STREET

—Que potser haveu aixecat el domicili de la «Lliga»?
 —No; per què?
 —Com que veig que ara feu la comèdia aquí...

Vetaquí una notícia que sorprendrà agradablement a tothom, menys als regidors.

Perquè l'interès dels nostres administradors es comprarlos ab moneda, els parcs, y no admetre'ls regalats de mans dels bons patricis.

Que ¿còm se comprèn això?
Misterio!... Esfinge!... Arcano!... que diuen a les noveles d'a ral l'entrega.

□

S'ha desmentit la nova, escampada al vent, de que'l rei, acompanyat d'en Canalejas, vindria un dia d'aquets a Barcelona. Ho sentim per l'empresari senyor Franqueza, que ja devia haver tret les arnes d'aquell frac que's va fer fer inutilment l'altra vegada.

Veritat es que les coses han variat molt, d'aleshores ensà. Y que ara, en *Franqueza*, està més per *La Reina* que pel rei.

□

EN Palaudaries, al entrar en quinta, lo primer que fa es presentarse a la Comandancia del *Cuerpo*.

—Senyor Comandant: Jo desitjo entrar al cos de cavalleria.
 —Ah, sí?... Y això?... Que's que has tractat ja ab cavalls, potser?

—Ja ho crec!... A casa fem butifarres!

PETIT CORREU

L'Empresa organitzadora del ball *Jupe-Cutotte* (falda-pantalón), celebrat el passat dissabte al *Gran Teatro del Bosque*, tingué l'amabilitat d'enviar-nos un *pase* y dues invitacions de senyora.

SOLUCIONS als darrers Trenca-caps

A la Targeta: *El monaguillo*.

TRENCA-CAPS

TARGETA

A. LLATA MIR

Combinar aquestes lletres de manera que's llegeixi el títol d'una obra catalana.

RAMON GRIÑO

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:

Llibreria Espanyola,
 Rambla del Mitg, núm. 20
 BARCELONA

Preus de subscripció:

Fòra de Barcelona,
 cada trimestre:
 Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
 Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
 BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

DEMÀ, DISSABTE,
NÚMERO EXTRAORDINARI DE
LA CAMPANA DE GRACIA
Festa del treball = 1.er de Maig

8 planes, algunes d'elles en color Preu: 10 centims

GABRIEL ALOMAR

**LA COLUMNA
DE FOC**

Ab un proleg de SANTIAGO RUSIÑOL

Edició esplèndida. Preu: 3 pessetes

PERE COROMINAS

**LA VIDA
AUSTERA**

Preu: 2 pessetes

LAFERRÈRE

El Daltabaix

Adaptació d'en SANTIAGO RUSIÑOL

Edició popular Preu: 1 pesseta

L. CABRERA — MAC-KINTOSH

Ametralladoras

Prácticas en el ejército

Ptas. 6

GINÉS ALBEROLA

**San Ignacio
y los jesuítas**

Un tomo en 8.º Ptas. 3

**El libro de
la prensa**

Prólogo de M. MOYA

Ptas. 3'50

PÍO BAROJA

**Las inquietudes
de Shanti Andía**

Un tomo en 8.º Ptas. 3'50

FRANCISCO TUSQUETS

La Serafina

Relatos transcendentales

Un tomo en 8.º Ptas. 3'50

**Planos
de
Barcelona**

Ptas. 1

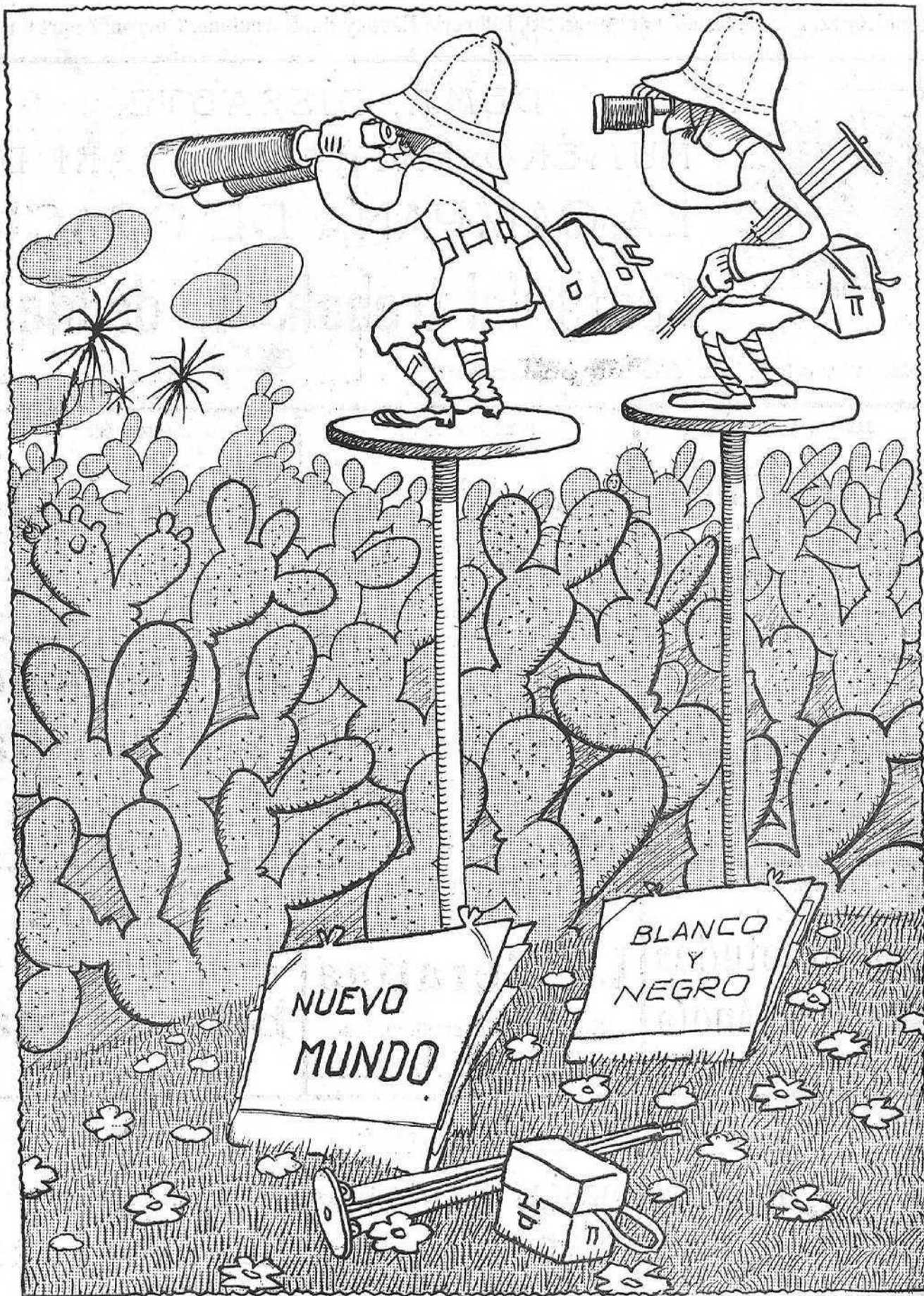
Aviat sortirà

**Les cent millors poesies
de la llengua catalana**

Triades per l'erudit escriptor

E. MOLINÉ Y BRASÉS

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

DAVANT LA GUERRA

—Encara no comensa, això?

—No, noi. Per ara no veig altre foc que'l del nostre entusiasme per la calderilla.